

զննական արեւմտեան նայիցի, էջ 3, Թերեւս ապագրական վերական ըստ Հատարի (Ա. Հար., էջ 251) «բառ զննական արեւմտեան նայիցի» ընթերցուածք. Ժեռագիրը կանոնադրական կը կարգայ «բառ արեւմտեան, Թշ. 273բ (Թիւ 515 բառ արեւմտեան) — 5) «Զէ ինչ անպարտ», այսպիսի արեւմտեան ի մէջ բերել, էջ 3, Ս յաւելուածը տարականութիւն է կը գրէ Գեր. 2, Թառնեան (Հար. Ընթ. Ա. Հար., էջ 251, ծան. 25), եւ իրաւամբ Չեռագիրը շուրջ անկողնային գիրք. «Զէ ինչ անպարտ», այսպիսի արեւմտեան ի մէջ բերել, այսպէս նաեւ Թիւ 515 Ժեռագիրը. — 6) «Չառական յոմեան», էջ 4. Ժեռագիրը կ'ընթերցուի յոմեանի, Թշ. 273բ. որ ուղիղ է, չմնա. «զառական յոմեանի ի մանական յոմեան», որոշեալ եւ զառական յոմեանի յարեաց, էջ 3: — 7) Ու վաղվազակի յետ իւր զիւրեւիլ եւ զննական եւ զննական հաստատեաց կայացցի, էջ 4. այսպէս նաեւ Ժեռագիրը. Թշ. 373բ. Հատարից կը մկմ «այսինքն» ձեռնարկի... զգեանական իւր» (էջ 252 ծան. 31). ուղիղ ընթերցուածք պահան էր Թուի ինքի Թիւ 515 Ժեռագիրը «զիւրեւիլ եւ զննական եւ զննական» այս իմաստով կը Թարգմանէ Աւգերեան *visibilia haec et scrutabilia terrenaque* (հայ-լատ, էջ 9) — 8) «Ամառագիրը Հագիր» առաջ Հագիր, էջ 4. Թիւ 515 օրինակը կ'ընթերցուի «առագիրը Հագիր», եւ այս է Հարադատ Ժեռ. էջ 6 «մի Հագիր ամառագիր», որուն վաւերական ընթերցուածքը պահան է մեր ընտրած Թիւ 217 Ժեռագիրին մէջ «մի Հագիր ամառագիր», էջ 7 «անմե որդւոյ կամ ամառ Հագրւոյ, առ զամառն Ժեռ ընդ Հակառակին արեւմտեան է Թիւ 515 օրինակին մէջ «Ամառագիրը Հագրւոյ», Ամի նախադաս մասնիկը գերաբարական իմաստով սովեպարեան մասնակիւններու խորթ է. ամառքի իմաստ ունին ամիւրայն, ամիւրայն, ամիւրայն, ամիւրայն, ամիւրայն, ամիւրայն եւ այլն բառերը: — 9) «Ամառայն ինչ» զինչ հար է նոյն եւ արդւոյ, բայց միայն զի Հար է, էջ 6, Ժեռագիրը քիչ մը ամառքի կ'ընթերցուի «ամառայն ինչ» զինչ հար է, նոյն եւ արդի, Թշ. 274ա. եւ այս ընթերցուածքի Հարադատութիւնը կը հաստատէ հաստատական շարունակութիւնը «եւ ամառայն ինչ» զինչ արդի, է, նոյն եւ հար. բայց միայն զի արդի է... եւ ամառայն ինչ» զինչ հար է եւ արդի, նոյն եւ Հագիր սուրբ, բայց միայն զի Հար է արդի է: Ըստ այսմ Աւգերեանի Թարգմանութիւնը *omnia quaecumque Patris sunt, eadem et Filii* (էջ 13) պէտք է ուղղել *omne quidquid Pater est, idem et Filius*. — 10) «Ու երկուս անմեան (յորին. երկուսմէն, եղաք բառ չէ) եւ կամ երկուս ծնունդս խոստովանիմք, այլ միմէն եւ մի ծնունդ», էջ 7. Հակադրութեան իմաստը երկուս անմեան խոսքին գեմ" կը պահանջէր մի անմե, եւ ոչ միմէն, որ ապագրի մէջ գրուած է երկուսմէն բառին Հակառակ. Ժեռագիրը ունի պահանջուած ընթերցուածքը" մի անմե: — Ուրիշ ոչ այնպիսի կարեւոր տարբերութիւններ կը մնան բաղադատական հրատարակութեան:

14. «Եւ արգ երկգրեան իրքն, նախարարի բայոյն եւ յետոյ դարձիւ (810) սերմանեաց, առ հասարակ պրանշացուցանեն, յորժամ միտ եղեալ մեղմը նայեցիս. Բայց Վիլյուայ, էջ 87 — 88. Հրատարակիչը նորագործական բայոյն բառը փոխելով կ'ընթերցուի անմեան բայոյն, զոր կ'ընթերցանի նաեւ Նահապետեան (Ուղեգրութեան, էջ 210) «անմեան բայոյն եւ յետոյ դարձիւ» (810) որ կը արագորակ դարձիւ» սերմանեաց. Ուրիշ ընթերցուած չի ներկայացնէր Գեր. 2. Թառնեանի Հատարից (Բ. Հար. էջ 35 — 36 «անմեան բայոյն եւ յետոյ դարձիւ սերմանեաց», Մեր Մասնագրութեան Թիւ 249 եւ 612 Ժեռագիրները սակայն հաստատ կը կենան ուղղագրութեան կարգա համարուած բայոյն մեկն լիւր, որմէ կը միտք Նախեալ ուղղագրական առաջարկութեան. «Երկգրեան իրքն, նախ քանի (Բ. 612, Բայց) բայոյն եւ յետոյ պատեան սերմանեաց, առ հասարակ պրանշացուցանեն, Համառութեան, էջ 90, «նախ բայոյն արմանկեաց (Բ. 612, իսկ ապ. արմանկեաց)... եւ արգ կատարեալ առմամբ հակառակ (Գահար. արգ 212 հատար) սերմանիցն պատկենեաց (ապ. արգ 212-ը)» եւ սերմանի գրուածքն Բայց բառին երկրորդ ընտրի վիշտութիւնը. «յառաջ քան զամառն յորժամ կատարեցի ծաղիկն եւ Բայց ծաղիկիցն, Գիւլի. Միւր. Երեւոյ, էջ 170. — Բարբառիկն նման վերական մը ալ նշմարած եմ Ուրիշ. առ Թեալ. Ա. իշխանի միւրմիւրմէն մէջ. Գիւլի-Գիւլի-Գիւլի յառնեն, եւ ապա ի միտքի հանգիստեմ ինչի. Հար. Բ. էջ 449, զընթերցուածք է «նախ ինչիւնդուն յառնեն եւ ապ...», եւ այս ընթերցումը կը վաւերացնէ մեր Մասնագրութեան Թիւ 1 Ժեռագիրը, որ բաղադարական նախադասութեան սովեպարեան զինչ մը առաջ կը կարգայ. «նախ ինչիւնդուն յառնեն, եւ ապա») միւրմիւրմէն ընդ առաջ ելուն, Թշ. 128ա:

15. «Ապա արեւմտեան զարեւութիւն ինչ սերման է ի կորեւն» որ երեւին ընդ սերեւաւք ծառացն զը ամառ յորժամ իրքն, եւ ամառն յորժամը նշանակ սերման է եւ այդպէս յոմեան անմեան, Բարբալ, արգ, էջ 93, Այս մասիւն առ խառնեց հաստատեալ, կը քննարկեմ հակառակեան (արգ, էջ 213 — 214) այսպէս լուսաւորել. «զը ամառն ամառն յորժամը եւ նշանակ սերման է եւ այդպէս իրքն յոմեան անմեան. Գարգիւն ամառքի ընթերցուած կը ներկայացնեն Ա. Վ. Նապարակի իրքն Ժեռագիրները. մին կը կարգայ «որ երեւին ընդ սերեւաւք ծառացն, Բայց եւ ան (առ *rejet*, *bourgeois*) զը ամառն յորժամը եւ ամառն (810) արմարաց» նշանակ սերման է, եւ այդպէս արգ ամառն յորժամը յոմեան անմեան. քիչ մը ամառքի եւ հակամաստատութեան է երկրորդ օրինակին ընթերցուածք. «բայց եւ ան զը ամառն յորժամը եւ ամառն արմարաց, եւ այլն (ՊԱՅԿԻ, 1893, էջ 56 — 57). Մեր Մասնագրութեան Թիւ 249. եւ 612 Ժեռագիրները Թիւն Նապարակեանի օրինակներուն հարադատ յաւելուածը պահան չեն, սակայն

Հատուածիս վերին մասը կատարելապէս կրնա լուսաբանել. «Կը ստանա յարան եւ արանիս յարան», նշանակեալ սերմնն էն եւ այնպէս խորհիլ յանձն առնելով, — Այս անհուն ստորեւութիւններէն ընտրելով կը փոփոխուի այսպէս վերականգնել եղծուած խորհրդաբանութիւնը. «Ապա սերմնն զարուծիւն իմն սերման է ի կորիւնսն» որ երեւինք ընդ ամբողջութիւն (Թիւ 249) ծառայեց, իսկ եւ անքնն (Կապար. Գրք) առնին յոստոցն, եւ ստանկն [որ] յարմատոց, նշանակ սերման են, եւ այսպէս կարգին յաճումն անդեանն: Այս ընտրութիւնը ամենամեծն է յոյն բնագրի գաղափարներուն:

16. «Աշտուային անմար ի նոցանն լերբը եւ զորսոսիցի...» «Ի՞նչէ գտեալ լինի զորսոսիցի եւ յըշտուայ», Զեմը, էջ 210. — Ըստ Հայկական բառգրքի ստորագրէն բառն կը նշանակէ «պարտաւոր», նենգաւոր, պատարաստիւն: Ըստ եւ ձեռագիրներու մէջ Ծ եւ Զ գրերու զգալի նշանութիւնն է ծագած վերջակ մըն է բառն սրբագրեւի զորսոսիցի որ «պարծնկոտ», անմարդով իմաստով ծառայէ եւ զստական մասնութիւններն. Համեմատեալ Զեմը, էջ 352, «Զխորդ ուսուցանեալ ինն թէ ցածիր, մինչ զու զորսոսի, լերբ եւ անմար ծեղ. Երեմի, Միկն. Գորսոսի. (Ը. Հատ.)» էջ 330. «Լուսաւր թագաւորը» որ նմանեցը Յարեմայ, եւ զորսոսի (միւս օր. զորսոսի) պետք եւ զարգաւորդ, — Ընդ, էջ 332. «անկու զորսոսի (միւս Մատեն. Թիւ 229 Ձեռագիրը» իսկ սպ. զորսոսի այսպէս նաեւ Ը. Բ.) զախմարտին հեթանոսաց. — Նման վերջակ է նաեւ Բաղանդայ Տրգոր, — եւ պաշտունեկն զլուսաւոր Տրգոր, էջ 184, որ այլուր ուղիղ կը գրուի «եւ Տրգաւ (ստրկաւագապետ) լեւալ կը սոցա ընկեր», էջ 230:

17. Բերեմիս ի Մարգարիտ Յայտնութիւնն ճառին մէջ (Բ. Հատ., էջ 351—358) բառական ստորոշ գործածութեամբ ստեղծ կրկնուած է տեղ բառը, որուն Հայկական բառգրքը «Ինչ իստութիւն», իմաստը յատկացուցած է, ազգունելով թերեւս ճառին «Ինչ բնութեան կուրին», էջ 355, «կորուսանէ զբնութեանն Ինչ», էջ 356, «սէ ծնեալ նեղեաց լինի իստութիւնն», էջ 356, հատուածներէն: Ըստ Նորայրի տեղ բառը այստեղ կը նշանակէ խնցիկմարմնեալ, ոստերեւու, գաղտակերու խնցիկ կամ պատեանը (Բառանախմարն, էջ 123), այս կարեւոր իրաւունք կու տայ նաեւ Տ. Թեմէական ՀԱՆԻՄ ՄԱՍԽՈՒՍ ԵՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹԻՆ մէջ (1908, էջ 37):

Ճառին մէջ 18 անգամ կիրարկուած տեղ բառը սակայն թէ՛ անտեղ բացառութեան իբրեւ ինչի կամ զոտեւն ընդգծելիք թէ հատուածին իմաստը կը կապուի, եւ թէ Եփրեմի համեմատութիւնները կը մնան անկատար ու ակար. բայց ամեն ճառին յունարեն թարգմանութիւնը (Ephraem Syri opera omnia, graeco et latine, t. II, pp. 269—279; զորսուր արգելքներ կը յարուցանէ տեղ բառին «պատեան» նշանակութեանը գէմ: Յոյն բնագիրը բառին գիմաց երեւնէ ունի միւսէ բառը որով «գաղտակի» համեմալ իմաստ կը տաւայնայ տեղ անը. հիմա. «Մարգարիտն ոչ քաղաւորն (միւսէ) ծնեալ», էջ 352, քաղաւորն

(միւսէ) քաղաւորեայ, էջ 353 «ոչ ապականեցաւ քաղաւորն (միւսէ), անդ. երբեմն կը գնէ չճճճ, ուստի իբր նշանակել «կոնք» բառին «նշան (չճճճ) բարբառեցին», էջ 351, «ոչ ամուսնանալ ինչ», էջ 352, «արտաքոյ ինչիւն» (յն. նոյն), էջ 353 եւ այլն. մերթ կը գործածէ յՄՄՄ, որ է բնիկ «խորդ կամ ծալք ստորեկ» (πυγχαί τών δότρεον) հիմա. «Ի իւրէ տպին հատուածը (էջ 353) եւ մերթ վերջապէս կը գնէ ծժժժ, որով յայտնապէս «ստորեւ ի նշանակութիւն կը գրեւոր բառն, «ոչ ցանկալից եղեւ տեղ» (ծժժժ) յայտնալ զմարգարիտն», — Գիւրգիւթեան համար Եփրեմի Հայ հատուածը Նորայրի համառոտութեամբ յառաւ կը բերեմ եւ կրկնուած տպերուն լոյս կը զետեղեմ յունարեն բառերը, որով բառին նշանակութեամբ գործածուած ըլլալը միակերպ աւելի կը դարձնէ: «Կոնք» բարբառեցին զնշանն մարգարտին. ստացել զպաշտումն տեղն (յն. շնք տեղն, թերեւս զուրկ տեղնն ծագած ըլլալ): տեղն (միւսէ) եղեւ ինչ (մարգարեայ) որ ի յունարեն են՝ մարգարտ, որք կարեւորն յերկինս բնակել (էջ 351)... մարգարտս քար է ի մարմնոյ ծնեալ, զի ի զոտեկն եկեալ երեւի (էջ 352)... ոչ ցանկալից եղեւ տեղն (ծժժժ) յայտնալ զմարգարտն... թագաւորն իբրեւ յարգաւորի ի իւրը տպն (տժ չճճճ) եւ իբրեւ բնութեամբ ազգեաց առ ի կատարելութիւն հատուածն. (էջ 353)... վասն որոյ ի ներկայ զբնութեանն կոյս իբրեւ տեղ (ժժ չճճճ) ծնաւ բնութեամբ, եւ իբրեւ կին ոչ ամենեւեմ յարաբարեալ: Գարեմայ միակողմանի եկեալ բնութեանն, որպէս տեղի ոստերեկ (ժժ ալ πυγχαί τών δότρεον) ի կուսական կարգը. (էջ 355)... որպէս տեղի կոնքեւ (ժժ ալ πυγχαί τών չճճճ) յառաւ բերելով զմարգարտն. (էջ 356)... տեղն (չճճճ) լոյս կը ձեւն լոյս անն, ոչ կրկնուէ փայլաւորութեան զոտեկ (դժ չճճճ) մարմնն: Զեմը, ի գոյնութիւն եկին միութեամբ հարն եւ ջարն. եկելով զոտեկ (πυγχαί) անշէլ պահեաց զմիւր բնութիւն. (էջ 357)... տեղն (չճճճ) յայտնեցան, զի ոչ ի ձեւն կանայի անգամաց յայտնալ. զի ամենայն մարմին երաց զերկու տեղն (ժժ ծոյ չճճճ) եւ ոչ ետուն մարմնական կարգը. տեղն (ժժ չճճճ) անհոգութեամբ արմակ ունելով զմարմին յանկարծանի ի փայլաւորանն լոյսն. (էջ 358)... գոտեկն տեղն (ժժ πυγχαί) բանան, բայց մարգարտն չափ անգամ է... ահաւորի գոտեկնն եւ մարգարտն, զորս միաբան էս զիրարուն ի ձեւն, շնորհն. էջ 358... Մտադրութեանն արժանի է որ Նորայրի իւր կարծիքն ապացուցանելու գիտմամբ նորագրած երեք գոտեկներուն զիմաց յոյնն ունի ծժժժ (ի գոտեկն եկեալ երեւի, էջ 352) եւ չճճճ (գոտեկն տպնն բանան... ահաւորի գոտեկն եւ մարգարտն, էջ 358):

18. Հ. Բ. Ագերեանի կարծիքով Իրենեայ Յայտնութեամբ է «Լատիններէն բնագրէ մէջ, որուն ամենախոր գործընթաց կը կրէ գեա. իւր վայն» (Բ. Զմբ., 1909, էջ 64): Կարծիքս անընդունելի ցուցուց Գեա. Հ. Ագերեան (ՀԱՆԻՄ, 1910, էջ 203): Հ. Ագերեան իւր կարծիքը վերադառն ապա-

